

اینها کفیل یک دیگرند پس در صورت پروتست باید هر يك بسابق خود رجوع کند و وجه آنرا بگیرد تا برسد بحواله کننده اولی ولی چون قانون پروتست تجارتنی هیچ تصویب پروتست برای عدم وصول وجه را نکرده است که بعد از قبولی ممکن است وجه را ندهد و این پروتست هم امروزه قانون نیست امروز نمی شود اصرار کرد و از آن طرف آن شخص که حواله گرفته است و آن شخص که قبولی نوشته است که در فلان موعد این وجه را میدهم و در روز موعد که می رود ادعا کند آن وجه را شخص قبولی نرسانده نه میدهد آن شخص میماند معطل و در قانون هم تکلیفش معلوم نیست و چون توضیح این مطلب از مجلس لازم بود از طرف وزارت عدلیه پیشنهاد شده است که توضیح این مطلب داده شود و چون فوریت دارد این لایحه تقدیم میشود که پس از شور از مجلس بگذرد و محاکم تجارتنی در صدد اجرای آن برآیند.

آقا سید حسین اردبیلی - بنده افسوس میخورم که درست دقت نمیشود در رعایت نظامنامه داخلی که اختار قانونی باید تقدیم بر تمام اجازات داشته باشد و بنده عرض میکنم همانطوریکه آقای رئیس اسم نمایندگان را در موقع نطق یادداشت میکنند در موقع سؤال هم باید این ترتیب رعایت شود و این سئوالی که امروز شد از آقای وزیر امور خارجه خیلی متأخر است از سئوالاتی که بنده نوشته و تقدیم هیئت رئیسه کرده ام و همان طوریکه آقای وزیر امور خارجه فرموده اند که مدتی است سئوال شده و هیئت رئیسه هم شاهد است و بایستی آنها را جواب بدهند ولی این يك چیزی است که راجع به هیئت رئیسه است و باید مراعات شود و مجدداً عرض میکنم همانطوریکه در صحبت کردن و اجازة خواستن مراعات میشود خوب است همانطور هم در خصوص جواب دادن سئوالات وزراء مراعات شود دیگر اینکه ما نباید وقت مجلس را بی خود تلف نمائیم که در خارج ما بگیرند که وقت مجلس را تلف می کنند خوب است شروع بدستور شود و در مذاکرات دیروز بعد از اظهاراتی که لازم بود البته آقا میرزا زین العابدین هم التفات فرموده اند البته اعتراف میفرمایند که آنطور نبوده است.

وزیر امور خارجه - نمایانم و کبیل محترم این اظهاراتی را که فرمودند راجع بسئوالات ایرادی به بنده داشته یا به هیئت رئیسه اگر راجع است به بنده عرض می کنم پنج سال است که قرار بود از بنده سئوال کنند و بنده چند مرتبه است که حاضر شده ام به مجلس و عرض کردم که آقایان نمایندگان اگر سئوالی دارند بفرمایند تا جواب بدهم.

آقا سید حسین اردبیلی - عرض بنده راجع به آقای وزیر امور خارجه نبود راجع به هیئت رئیسه است که مراعات سئوالات را نمیکند.

معاضد الملک - بنده توضیحاً عرض میکنم که سئوالاتی که به هیئت رئیسه میاید فوراً فرستاده میشود به هیئت وزراء و موقعی که میخواهند در مجلس

حاضر میشوند برای جواب آنها استعلام میشود که برای چند سئوال حاضر هستید خودشان معین میکنند که از برای فلان سئوال حاضریم چنانچه امروز آقای وزیر امور خارجه خودشان نوشته بودند که برای چند فقره جواب سئوال حاضریم و معین کرده بودید شروع بشود اول در بقیه لایحه قانون ثبت اسناد شده در مورد ۱۰۷ و ۱۰۸ و ۱۰۹ و ۱۱۰ و ۱۱۱ و ۱۱۲ و ۱۱۳ و ۱۱۴ و ۱۱۵ و ۱۱۶ و ۱۱۷ و ۱۱۸ و ۱۱۹ لایحه وزیر که کمیسیون آنها را از نظامات داخلی دانسته و حذف کرده بود بشور و مذاکرات لازمه بعمل آمده.

نایب رئیس - دستور جلسه آتیه بقیه شور در قانون ثبت اسناد طرح آقای ارباب کیخسرو راجع بتأخیر حضور و غیبت نمایندگان در مجلس راپورت کمیسیون فواید عامه راجع بمعادن و جزایر خلیج فارس و اگر مجلس باشد راپورت کمیسیون بودجه راجع بدادن دوهزار تومان اعتبار بداره اوقاف - مجلس مقارن منرب ختم شد.

جلسه ۱۶۵
صورت مذاکرات روز شنبه ۲۵ شهری

سوال المکرّم ۱۳۲۸
مجلس دو ساعت و یک ربع قبل از غروب آفتاب در بعث ریاست آقای ذکاء الملک تشکیل شد صورت مجلس روز پنجشنبه را آقای معاضد الملک قرائت نمود (غائبین جلسه قبل)

آقایان قوام الاسلام، حاجی میرزا آقا، نوبری صدیق حضرت، آقا سید محمد رضا، حاجی و کبیل الرعا یا آقا سید علی آقا بدون اجازة آقای دکتر امیرخان با اجازة غائب بودند.
آقایان آقا شیخ محمد حسین یزدی، معتمدالتجار دکتر اسمعیل خان، فهیم الملک، آقا سید حسین اردبیلی حاج فاتح الملک، حاجی آقا، دهخدا، حاجی عز الممالک نیرالسلطان، شیخ اسدالله، مرتضی قلیخان بختیاری، میرزا ابراهیم قمی بوقت مقرر حاضر نشدند آقایان صنیع الدوله، حاج مصدق الممالک، حاجی میرزا زین العابدین قمی مریض بودند.

رئیس - در صورت مجلس ملاحظاتی که هست بفرمائید.

ارباب کیخسرو - اینجا در ابتدای اسامی غائبین بدون اجازة اسم آقای قوام الاسلام نوشته شده است و بدبختانه امروز هفتاد جلسه است که ایشان غائب هستند و این روزها شنیده میشود واسطه اجاره کردن خالصجات نهبابور شده اند در این صورت عقیده من این است که حالا دیگر اسم ایشان را از جزء غائبین بردارند و بگذارند باشد تا هر وقت تشریف آوردند جزء حاضرین نوشته شود.

آقا سید حسین اردبیلی - در ضمن اسامی اشخاصی که بوقت مقرر حاضر نشده اند بنده را نوشته اند در صورتی که بنده سر وقت حاضر بودم.

حاجی فاتح الملک - بنده خواستم این مسئله معلوم شود که اشخاصی که دیر میکنند از چه موقع محسوب میشود اگر از موقع انعقاد محسوب میشود بنده از آن اشخاصی بودم که در جلسه قبل هنوز صورت مجلس را ننخوانده بودند و زنك نزده بودند

در مجلس حاضر بودم و دلیل واضح این است که بنده تقاضا کردم که پیشنهاد مرا بخوانند بنده میخواستم بدانم که این دیر آمدگی از چه وقتست **رئیس** - دیر آمدگی از وقت مقرر که ساعت سه قبل از غروب است که برای انعقاد مقرر شده است محسوب می شود.

آقا شیخ غلام حسین - در ضمن سئوالی که بنده از آقای وزیر امور خارجه کردم که این دوهزار تومان را که کمیسانی نفاذ بابت چاهها و چشمهها باید بدهد و چون این دوهزار تومان بابت آن چاهها و چشمهها علاوه بر حق مقرر است استدعای کنم که مقرر فرمایند مخصوصاً در صورت مجلس قید شود از بابت چاهها و چشمههای معدن نفت آنجا راپورت شعبه اول قرائت شد که شعبه روز شنبه ۱۸ و ۳ شنبه ۲۱ شورای در بعث ریاست آقای حاج فاتح الملک منعقد و شروع بمراجعه و ملاحظه اعتبار نامه و کالت (بارون میرزا یوسف میرزایانس که نامزد بوکالت ارامنه است شد اعتبارنامه مزبور بامضای انجمن نظار ارامنه که در تبریز تشکیل یافته مضمی است چون لازم بود از حکومت تبریز هم امضای اعتبارنامه باشد و نداشت لهذا شعبه در ۲۱ شوال بعرض هیئت رئیسه رسانیده که بوزارت داخله اخطار شود تلگرافاً از حکمران آذربایجان تصدیق اعتبارنامه را پرسیده و زودتر بشعبه برسد و بعد از رسیدن تصدیق از تبریز راپورت مشروح بمجلس عرض خواهد شد.

رئیس - چون راپورت شعبه اول ناقص است یعنی هنوز نتیجه حاصل نشده است در آن باب مذاکره نمی کنم منتظر می شویم که نتیجه حاصل شود آنوقت مذاکره کنیم.

راپورت کمیسیون تفتیش مالیه قرائت شد که کمیسیون مالیه سه جلسه در وزارت مالیه و يك جلسه در مجلس مقدس منعقد گردید حساب شنبه تغا قوی ثیل مطابق ثبت دفتر روزنامه مشروح رسیدگی شد ولی از ترتیب دفتر معین شد که حساب بدرستی معین نشده و جمع و خرج حساب را از ابتدای سلطنت جدید بدفتر وارد نکرده اند چون اول وجهی که به صندوق مالیه دولت وارد شده و وجهی است که از باب اعانه دریافت شده شروع برسیدگی حساب اعانه شده هنوز نتیجه کاملی که در راپورت ذکر شود بدست نیامده و فعلاً صورت وجوه اعانه از ابتدای دولت جدید دریافت شده و مشغول رسیدگی هستیم و همچنین در حقوق ادارات وزارت مالیه صورتی دریافت شده و صورتی از بابت حقوقی که بارباب حقوق در سنه تغا قوی ثیل پرداخته اند و جزء آن در دفتر معلوم نیست و معین نشده اصل حقوق چه اندازه بوده و از بابت چه سنه بوده خواسته شده که زیر آن کاملاً مشخص باشد.

رئیس - این راپورت هم عاجلاً نتیجه ندارد که در مجلس از آن مذاکره شود راپورت کمیسیون مبتکران از قرار ذیل قرائت شد که کمیسیون به ریاست آقا شیخ ابراهیم زنجانی منعقد شد بملاحظه

عقب افتادن کارها در مجلس و شعبات کمیسیونها بواسطه دیر آمدن و یا غائب بودن در مقام رأی اکثریت ماده ذیل را پیشنهاد مجلس نمودند که بر فرض قابل توجه شدنش در مجلس داخل در مذاکرات آن بشوند.

(ماده) هر يك از نمایندگان از وقت مقرر برای انعقاد مجلس یا کمیسیون و یا شعبه بدون اجازه تأخیر نماید یا در وقت رأی غیبت کند بهر نیمساعت تأخیر و بهر دفعه غیبت در موقع رأی نمن مقررى يك روزه كسر خواهد شد و بملاوه مدت غیبت در صورت مجلس در روزنامه اعلان خواهد شد.

نیز راپورت کمیسیون نظامنامه داخلی قرائت شد که کمیسیون برای ملاحظه طرح قانونی کمیسیون مبتکرات و طرح آقای ارباب کیخسرو که از مجلس رجوع شده بود منعقد شده پس از مذاکرات لازمه در باره هر دو طرح مرجوعه بملاحظات هدیده رآی کمیسیون بر این قرار گرفت که بدو طرح قانونی فقط در مورد تأخیر و غیبت در رأی مجلس از قرار ذیل بعنوان اصلاح بجای جمله دوم ماده (۱۲۰)

نظامنامه داخلی تقدیم مجلس شود اشخاصی که از وقت مقرر برای انعقاد مجلس بدون اجازه تأخیر بنمایند یا در موقع دادن رأی در مطالبی که جزء دستور آن جلسات است بدون عذر موجه غیبت نمایند بهر نیمساعت تأخیر و بهر سه غیبت در يك جلسه در موقع رأی نمن مقررى يك روزه آنها كسر خواهد شد و بملاوه مدت غیبت آنها در صورت مجلس و در روزنامه رسمی اعلان خواهد شد.

(آقا میرزا ابراهیم خان ماده ۱۲ نظامنامه داخلی را قرائت نمود اشخاصی که بدون عذر موجه غائب می شوند جزء غائبین بدون اجازه هستند اشخاصی که در سه جلسه متوالی یا شش مرتبه در ظرف سی روز بدون عذر موجه نیمساعت در موعده مقرر تخلف می کنند بمنزله آنها می هستند که یکروز غیبت غیر موجه کرده باشند.)

نمایندگانى که در سه جلسه متوالی یا ۶ مرتبه در ظرف سی روز در موقع دادن رأی در مطالبی که جزء دستور آن جلسات است بدون عذر موجه حاضر نباشند و نیز آنهاى که در سه جلسه متوالی یا شش مرتبه در ظرف سی روز در کمیسیون یا شعبات بدون عذر موجه حاضر نشوند بمنزله کسانی که بعده همان جلسات بدون عذر موجه غیبت کرده اند مراتب فوق را باید مباشرین تشخیص و ممین نمایند اسامی غائبین بی عذر موجه در روزنامه رسمی قید خواهد شد پس از آن شروع بشود اول در این ماده الحاقیه گردیده بعد از مذاکرات و مباحثات لازمه در خانه شور هر يك از آقایان حاج عزالمالك و ارباب کیخسرو از قرار ذیل اصلاحی پیشنهاد نمودند قرائت شد.

پیشنهاد حاجی عزالمالك

(چون در این جمله اصلاح ماده ۱۲ نظامنامه داخلی پیشنهاد کمیسیون مجازاتی برای غیبت در کمیسیونهاست این بنده شرح ذیل را علاوه بر آن پیشنهاد می کنم) غیبت در کمیسیون ها بدون عذر موجه از قرار ساعتی نمن مقررى يك روزه كسر

خواهد شد (حاجی عزالمالك) اصلاح ارباب کیخسرو.

اصلاح — بنده پیشنهاد می کنم عرض جمله بهر نیمساعت تأخیر و بهر سه غیبت در يك جلسه در موقع رأی نمن مقررى يك روزه آنها كسر خواهد شد (چنین اصلاح شود) از قرار هر ساعتی تأخیر و هر سه غیبت در يك جلسه در موقع رأی و یا پنج جلسه متفرقه در موقع رأی ربع مقررى يك روزه آنها كسر خواهد شد کیخسرو راپورت کمیسیون بودجه

قرائت شد که لایحه از وزارت جلیله معارف و اوقاف مشعر بتقاضای دوهزار تومان اعتبار برای مصارف لازم اداره اوقاف قبل از گذشتن بودجه از مجلس کرده بود رسیده و در روز چهارشنبه مطرح مذاکره باحضور معاون وزارت علوم و معارف و اوقاف گشته و پس از مذاکرات بسیار کمیسیون با اکثریت تصویب نمود که این مبلغ را اگر اکثریت مجلس تصدیق فرماید بوزارت خانه مذکوره داده شده و پس از گذشتن بودجه آن وزارت خانه محسوب دارند.

حاجی آقا — اگرچه آقای معاون وزارت اوقاف منتظرند که امروز این تقاضا از مجلس بگذرد ولی من بموجب همان مسلكی که داشته ام و تعقیب می کرده ام در باب این گونه لوایجی که می آمد در مجلس امروز هم مجبورم که واقعا مجدداً مدافعه کنم از اولی که مجلس منعقد شده است تا امروز غالباً اینطور لوایجی که بمجلس آمده است در ضمن می گفتیم که تا بودجه بمجلس نیاید هیچ چیزی نمیتوانیم تصویب کنیم و تصویب کردیم و همان تصویب کردن مانع سبب شد که بودجه کل امساله بمجلس نیامد و هیچ امید نداریم که بودجه سال آتی هم بمجلس بیاید و هیچ هم نخواهیم دانست که عایدات و صادرات این مملکت چیست و این بنده آمدن لوایج و فرستادن به کمیسیون بودجه و تصویب کردن راهیج منطقی نمیدانم بواسطه اینکه کمیسیون بودجه که منعقد میشود در مجلس برای این است که بودجه مملکت را ملاحظه کند و قبل از دیدن بودجه کل من نمیدانم اینطور لوایج را چه طور تصویب میکنند و ما چه طور میتوانیم تصویب کنیم بواسطه آنکه بودجه جمع و خرج است ما که هیچ نمیدانیم جمع چیست و علاوه بر این اینها همه جزئیاتی است که میآید و میرود به کمیسیون و بیک ملاحظه و بیک خصوصیاتى تصویب میشود و میآید بمجلس فقط بیک مرقبات حدسی و بیک مقبحات حدسی باید رد بکنیم و بحدس قبول کنیم بنده این ترتیب را هیچ تصویب نمیکنم و اگر روز اول مجلس سلیقه خود را اینطور قرار میداد که بودجه های موقتی را تصویب نمیکرد اینقدر اجزاء زائد قرار نمیدادند و داخل نمیکردند و این ترتیبات داده نمیشد که خود وزارت خانه ها بیایند بگویند واقعا خیلی اجزای مازیاد است و حالا باید بهر از رحمت و هزار مرارت بیفتند و در تسویه اداره خودشان بیچاره و عاجز بمانند و ندانند کدام راپیرون کنند و کدام راپیرون نکنند و اگر از روز اول ما هم این چیزها را تصویب نمیکردیم و می گفتیم ما بیک پول مخارج دولت را تصویب نمیکنیم تا بودجه کل بیاید دچار این اشکالات نمیشدیم و اگر و کلا بوظایف خودشان رفتار بکنند تا بودجه بمجلس نیاید و تصویب نشود و تا اوقاف ندانند که جمع و خرج این مملکت چیست نباید يك

پول يك جزئی يك دينار نه نقد نه جنس تصویب نکنند تا وزراء بودجه را بمجلس بیاورند و تقدیم دارند.

سليمان ميرزا — اینکه آقای حاجی آقا بانهايت شدت و حرارت شرحی در موضوع زیادى اجزاء ادارات و زیادى حقوق و نیامدن بودجه بمجلس اظهار فرمودند بالفرض که تماماً صحت داشته باشد هیچ ربطی باعتبار خواستن دوهزار تومان از برای اداره اوقاف ندارد و همچنین که فرمودند ما مخارج جزه را که رأی میدهیم به بعضی خصوصیات و ملاحظات حدسی است آنچه در کمیسیون سابق و لاحق تصویب شده لابد يك دلائل موجهی در دست داشته است که بمجلس آنرا قبول یابد کرده است و دلائلش را هم ذکر کرده اند از جمله این دو هزار تومان است که اولایك اعتباری است که بداره اوقاف داده میشود و اداره اوقاف اداره است که قوانینش از مجلس گذشته و هیچ گمانا این نیست که اجزای زیادى داشته باشد و یا این عده قلیل این وزارت را اداره خواهد کرد و امروزه این دو هزار تومان يك اعتباری است که بهر وزارت خانه ممکن است داد که اداره خودش را نگاهداری کند تا آن روزی که از مجلس بودجه برای آن تصویب شود و بگذرد فرضاً اگر زیاد تر اعتبار داده شود آن زیادى را وزارت مالیه بر میگرداند و بحساب بدمیآورد و اینکه فرمودید هیچ چیزی را تصویب نمیکنیم تا بودجه کل بیاید و اگر بودجه کل فرضاً تا چند ماه دیگر از وزارت مالیه نیاید گویا نقص بر وزارت فوائد عامه نباشد وزارت فوائد عامه اول وزارت خانه است که بودجه اش را نوشته است و وزارت مالیه فرستاده است و گمان نمی کنم هیچ تقصیری نسبت بوزارت فوائد عامه باشد.

افتخار الواعظین — در اینکه چندی قبل

قوانین اداری وزارت اوقاف از مجلس شورای ملی گذشت و در اینکه دوهزار تومان هم صرف اعتبار و لفظ نیست و بلکه دوهزار تومان پول بصرف تاسیس خواهد رسید و خرج خواهد شد محل حرف نیست و بنده می خواستم عرض کنم که هر اداره را یا هر وزارت خانه را که دولت تاسیس می کند باید بمقابل يك منافی باشد یعنی آن مخارجی که امروز می دهند یا باید يك نفعی بردارد یا آنکه اخیراً منتفع شود والا بصرف اراده هوا هوس نمی شود که ما يك مبلغی خرج بکنیم يك وزارت بحریه برای خودمان درست تاسیس بکنیم و بیست هزار تومان اعتبار برای وزارت بحریه تصویب کنیم در صورتیکه شاید وزارت بحریه چندین سال دیگری هم از برای ما وجود خارجی نداشته باشد بنده عرض میکنم این دوهزار تومان پول ملت را که مجلس شورای ملی می دهد بداره اوقاف باید مقابل این دوهزار تومان به بینیم این اداره برای ملت چه منافع و فوایدی دارد اگر منافع و فوایدی دارد البته بمجلس دوهزار تومان که سهل است چهار هزار تومان هم تصویب می کند و می دهد والا اگر برای منافع موهوم باشد با این ضیق مالیه ما دوهزار تومان که سهل است دوشاهی هم نمی توان تصویب کرد که مال ملت را در خیال موهوم صرف نمایند و دیگر بنده عرض میکنم این در هیچ جای دنیا هم نیست يك مخارج و مصارفی را یا بعنوان خرج یا بعنوان اعتبار از مجلس شورای ملی بگذرانند در حالی که آن مجلس شوری به چه وجه

از عایدات دولت مطلع نباشد بنده نمیدانم عایدات دولت بچه اندازه است و ما آیا کسر داریم یا نداریم باندازه مصارف خودمان منافع عاجلی که نداریم يك منافع عاجلی هم اگر داشته باشد به بینیم مقتضی حال ما هست که اگر يك منافع عاجلی داشته باشد ما امروز دوهزار تومان تصویب کنیم که بدهند یا اینکه امروز برای منافع موهوم سزوار نیست این دوهزار تومان را تصویب بکنیم اینکه حضرت والا فرمودید این دوهزار تومان اعتبار است بنده عرض می کنم غالب چیزها بعنوان اعتبار گذشته است و گویا صرف اعتبار نبوده است بلکه پول بوده است و صرف کردن خرج کردن و صورتش را هم همچوقت ندیده ایم که به بینیم آن دو تومان زیاد آمده است یا خیر حالا اگر این صرف اعتبار است بدون پول آنرا می توانیم تصویب کنیم والا اگر پول است باید بفهمیم منافع این اداره برای دولت باندازه دوهزار تومان است یا نیست اگر باشد تصویب می توان کرد و اگر نباشد تصویب نمی توان کرد .

سلیمان میرزا - خیلی تعجب دارم که آقای افتخار الواعظین تصور کردند که وزارت فوائد عامه لفظ اعتبار را از مجلس می خواهد لغت اعتبار را که از مجلس نمی خواهد دوهزار تومان اعتبار یعنی دوهزار تومان بی پول وزارت مالیه بوزارت اوقاف بدهد که از بیابان بودجه که در مجلس تصویب خواهد شد وزارت مالیه با وزارت فوائد عامه بعد از آنکه بودجه اش تصویب شد محسوب دارد اما اینکه فرمودند به بینیم يك اداره را که دائر می کنیم آیا برای ما منافی دود یا ندارد خوب بود تمام اینها را در آن موقع که قانون اداری وزارت معارف و اوقاف می گذشت می فرمودید نه حالا که قانون اداری معارف گذشته و مجلس هم تصویب کرده است سرکار نظری در موضوع اداره معارف داشتید خوب بود آن وقت این نطقها را می فرمودید که شاید اکثریت با سرکار میشد و مجلس شورای ملی رای نمیداد و قانون معارف را رد می کرد و امروز که قانون معارف از مجلس گذشته است البته باید اداره برای آن تشکیل شود و آن اداره هم لابد بودجه لازم دارد فقط چیزی که هست این است که ممکن است در مجلس يك مقداری از تاسیسات او کم شود ولی تمام ادارات او را نمی تواند بدهند و از برای اداره اوقاف مجلس هیچ در سال کمتر از دوهزار تومان تصویب نخواهد کرد و اگر دوهزار تومان اعتبار یعنی پول بوزارت فوائد عامه بدهد محققاً بیشتر از بودجه او نیست که از مجلس خواهد گذشت برای اینکه وقتیکه بودجه او تصویب شد وزارت مالیه بمقدار دوهزار تومان آنرا کسر خواهد کرد مابقی ادرا بوزارت اوقاف خواهد پرداخت و هیچ اشکالی هم ظاهراً نباشد در دادن يك اعتباری بيك وزارتخانه برای اینکه همه وزارتخانه هاق دارند تا بودجه ایشان از مجلس نگذشته است يك اعتباری از مجلس بخواهند

افتخار الواعظین - اینکه حضرت والا فرمودند خوب بود این عرایض را وقتیکه قانون اداری معارف می گذشت می فرمودید در جواب حضرت والا عرض می کنم هیچ در نظر نیست که

تصویب کرده باشم که بعد از گذشتن آن قانون فوراً دولت اداره اوقاف را تاسیس بکند و تصویب بکنیم دوهزار تومان با اداره اوقاف داده شود و حال اعلت اینکه تصویب نمی کنیم و می گوئیم دولت فعلاً اداره اوقاف لازم ندارد بجهت این است که چون از جمع خرج بودجه مطلع نیستیم و نمیدانیم بودجه بما اجازه می دهد که يك اداره اوقاف با اعضا و مواجب تاسیس نکنیم یا نه هر وقت بودجه آمد و ما دیدیم که بودجه بما اجازه می دهد که ما يك اداره اوقافی تاسیس بکنیم البته موافق قانونی که گذشته است بنده و سایر نمایندگان این دوهزار تومان را تصویب می کنیم .

اربابی گبخسرو - اینجا اولاً در جواب آقای افتخار الواعظین عرض می کنم که این شرط نشده است در قانون اداری اوقاف و لازم نیست که در هیچ قانونی شرط شود قانون که از مجلس گذشت باید بر طبق آن اداره تشکیل شود اما موقعی هست بنظر یات مجلس است که حالا موقعی هست یا نیست ولی گویا فراموش فرموده اند در موقعیکه آقا سید حسین اردبیلی از آقای معاون وزارت معارف و اوقاف در باب اوقاف مشهد مقدس سئوالی فرمودند و آقای معاون در همان وقت جواب دادند که از اول سال اداره اوقاف تشکیل شده است و بنده هم اظهاری کردم خوب بود آن روز اعتراض می کردند اگر می خواست جدا رد شود آنروز باید شده باشد و چون آنروز رد نشده است تقریباً نزدیک بقبول بوده است و اینجا سئوالی از آقای معاون دارم یعنی می خواستم عرض کنم که اعتبار يك موضوعی می خواهد دود هزار تومان اعتبار باید معین شود که از کی خواهد بود و باید این اعتبار بکسیسیون دستگیر شده باشد چون اینجا نوشته شده است که مدت گذشتن بودجه معین نشده است و تقریباً در آن دوره مجلس و این دوره هنوز بودجه مجلس نیامده است و بنابراین مدت گذشتن بودجه معین نیست خوب بود که این را معین میفرمودید که از چه تاریخ تا چه تاریخ و آنچه دستگیر شده است برای چه مصارفی است برای مرکز است یا اینکه برای سایر جاها هم هست

سلیمان میرزا - اما اینکه سئوال فرمودید که از چه تاریخی تا چه موعد این اعتبار را می خواهند این اداره اوقاف هفت ماه و تقریباً از اول سال تشکیل شده است و این دو هزار تومان اعتبار را خواسته و از آنچه در این مدت کاغذ بوزارت مالیه نوشته شده است که سواد آنرا هم وزارت مالیه بمجلس فرستاده شده است و از مجلس بوزارت اوقاف فرستاده شده است آن کاغذ ما می نمایانند که دوهزار تومان وزارت فوائد عامه از برای اداره اوقاف بجهت نرسیدن حقوق این چند ماهه اعضا اداره اوقاف بر رسم مساعده خواسته وزارت مالیه سواد آن کاغذ را بمجلس فرستاده که چون بدون اجازه مجلس نمیتواند برای این اداره که قبلاً تاسیسی نداشته و جنوداً تاسیس شده است چیزی حواله بدهد اگر مجلس از بیابان این دوهزار

تومان چیزی را تصویب میکنند که خواهد داد و آنچه که فرمودید که از برای مرکز خواهند داد یا از برای شصت ولایات این از برای مرکز است نه از برای شصت و مطابق این سواد که از مرکز فرستاده شده است در سال (۱۲۲۹۲) تومان بودجه اوقاف مرکزی است و مجلس هر چه از این مبلغ کسر کند کمتر از دو هزار تومان نخواهد تصویب کرد پس در این صورت گمان میکنم که در تصویب این ضروری برای دولت متصور باشد

ادیب التجار - بنده بهمان دلایلی که آقای حاجی آقا بیان فرمودند همانطور معتقد نیستم و تصویب نمیکنم که قبل از آمدن بودجه بمجلس دیناری تصویب شود بجهت اینکه مکرر دیدیم این قبیل پیشنهادهای وزارتخانه ها مستقیماً بمجلس آمد و تصویب کردیم و بد بختانه صحته این ادارات را هم بنده که یک نفر نماینده ام نفهمیدم و چون مقصود مجلس صرفه جوئی است و بهتر این است که این اداره را در تحت اداره همان وزرائی که بجائت شش هفت اداره در تحت اداره آنها است می گذاشتند تا بودجه می آمد زود تصویب میگردیم

معاون وزارت اوقاف - اینکه آقایان نمایندکان مذاکره در خصوص بودجه میکنند خیلی صحیح است و اگر من هم بودم غیر از این کاری نمی کردم ولی يك مسئله را باید ملاحظه فرمائید که بودجه سال بعد را باید در سال پیش بنویسند و همه اطرافش را تعیین کنند و بعد اگر کسی چیزی اضافه مطالبه کرد از آنچه پیشنهاد کرده اند باید در آنوقت بکنند ولی عجالت بودجه امساله که هفت ماه از سال گذشته است و نزدیک است که سال بانجام برسد ظاهراً نرسیده است اگر هم برسانند بوزارت مالیه در سه ماه دیگر طول میکشد و خیلی احتمال میرود که تا آخر سال هیچیک از بودجه ها نه بیاید بمجلس و نه ترتیبی در باره آنها داده شود آنوقت اداراتی که یکسال است معارفی نداشته باشد و برخی اتفاقات تازه برای آنها بیفتد اگر باین ترتیب که میفرمائید که در مجلس هیچ رای نمیدهد تکلیف این ادارات چه خواهد شد اداره اوقاف یکی از همین اداراتی است که از اول سال دائر بوده است و غالب مردم سرو کارشان با اداره اوقاف است و يك اداره ایست که چندین نفر بلکه چندین دسته های مختلف هر روز می آیند و میگویند و می شنوند اگر میفرمائید از برای اینکار هیچ اداره نباشد و یک نفر منشی يك گروه بنشیند به کاغذهایی که می آید جواب بدهند که ممکن بود مثل قدیم که یک نفر منشی در یکی از طاقهای دارالفنون می نشست و جواب کاغذها را میداد حالا هم بهمان طور باشد و اگر میخواهند يك اداره بشود که از امروز يك ترتیبی را بپروی کند که ثبتی و ضبطی همانطور که تا بحال گذرانیده اند داشته باشد بدیهی است که این چاره نداشته مگر همینطور که سایر ادارات تشکیل شده است او هم تشکیل شده باشد آنوقت این اداره اعضا لازم دارد و مدتی است که اینها خدمت میکنند و سال قبل دائر نبوده است و يك مقرری و مواجبی برای اعضایش نبوده و حالیه که بودجه ها تصویب نشده است وزارت مالیه

میگوید که بی اجازه مجلس نمیتواند از این بابت چیزی بدهد بنا بر این لازم دانست که بمجلس بنویسد که فوق العاده این مبلغ بطور اعتبار از برای این اداره خواسته شود تا زمانی که بودجه این اداره بگذرد و هر قدر مجلس از آن کسر کند لاقول دو ثلث آن و يك مقداری از آن را خواهند داد و در هر صورت یا هشت هزار تومان یا بیشتر یا کمتر خواهند داد بجهت اینکه ممکن نیست که این اداره باشد و بکمتر از این مبلغی که بر آورد شده است مخارج داشته باشد حالا هر چه در مجلس تصویب شود فعلاً دوهزار تومان خواسته شده مساعده که باین اشخاص که هفت ماه است که کار کرده اند داده شود که تا زمانی که بودجه بگذرد باز هم کار کنند و این مبلغ دوهزار تومان را درست وقت بفرمائید که باندازه مواجب فرمانی است اجزاء این اداره است که در هر صورت چه در اداره باشند چه نباشند این وجه را از اداره مالیه گرفته و میگیرند پس در واقع هیچ ضرورتی تازه برای دولت با شد نیست حالا اگر این اعتبار داده شود که باین اجزاء که هفت ماه است مجانی خدمت کرده اند برسد تا هر چه مجلس تصویب کند با آنها بدهند خیلی بوقع است و در حال این اداره يك فایده داشته باشد یا نداشته باشد بنده تصور نمیکنم که تردیدی باشد در اینکه اداره اوقاف لازم است در صورتیکه ترتیبی لازم است داشته باشد فواید هم خواهد داشت ولی اینکه امروز يك فوایدی داشته باشد که بتواند خودش خودش را اداره بکند بنده يك همچو تصور را نمیکنم و گمان نمیکنم همچو تصور هیچیک از آقایان بکنند اگر این اداره را باید يك ترتیبی کرد که بودجه ها بگذرد با هر ترتیبی که مجلس مقرر کرد عمل شود حالا آن يك مسئله دیگری است و در هر صورت باین اجزاء که شش ماه که کار میکنند نمی شود گفت چیزی نگیرد یا آنکه مواجبهای مقرری دولتی که از خودتان نگیرید و در هر صورت چیزی که ثمره راجع بفوائد آتی ما و بمواید دولت داشته باشد نیست حالا با وجود این آقایان هر جور صلاح میدانند و تصویب میفرمائید بختران بنده نظری ندارم مگر اینکه اداره که بود و ایجاد شده باید باشد و بکلی متفرق نشود و اجزائی که آنجا خدمت کرده اند چند ماه دیگر هم مجانی خودداری کنند

حاجی عز الممالک - بنده اولاً لازم است عرض کنم که اساساً فکر را بورت این کمیسیون مذاکره شد و رد شد بدلا یلی که بعد عرض خواهد شد و چیزی که در کمیسیون رد شد تجدید نظر در آن نباید بشود و دیگر نمیدانم چطور شد که تا بنیاً این ترتیب را دادند یا اینکه کمیسیون بدو این مسئله را رد کرده بود و بعد لازم است عرض کنم که اداره اوقاف جزء وزارت علوم و معارف است در آن وزارتخانه اغلبی از مخارجا میشود که بتصویب مجلس نرسیده است مثلاً اداره نمک که تاسیس شده و هر اداره که تاسیس بکند و حقوق بدهد هیچ مجلس مسبوق نیست در هر صورت این وزارتخانه که يك عایدی خودش دارد يك مخارجی هم دارد اگر بنا

باشد اینطور تصویب کنیم یعنی بهر وزارتخانه يك مبلغی بدهیم هیچوقت دارای بودجه نخواهیم بود بنده همینقدر عرض میکنم که در کمیسیون این رأی داده نشده و هیچ صلاح نیست که مجلس او را تصویب کند برای اینکه بودجه ما هنوز بمجلس نیامده است و در همین وزارتخانه خیلی مخارج شده است و بمجلس مقدس اطلاع داده نشده و هر وقت بودجه کل آمد تکلیف آنها را معین خواهد کرد اگر بودجه کل نیامد نمیشود تصویب کرده

سلیمان میرزا - اینکه آقای حاجی عز الممالک فرمودند که بدو در کمیسیون رد شد بعد نمیدانم که چطور شد که تصویب شد خیلی فریب است که خودشان از اجزاء کمیسیون بودجه هستند و این نمی دانم را نمی دانم بر اینکه می فرمائید در صورتیکه خودشان در دو جلسه تشریف داشتند ولیکن بنده علتش را عرض می کنم روز اول که این راپورت مطرح شد معاون وزارت علوم تشریف نداشتند و در آنجا گفتگو شد و هیچکس دلایل اینکه اینرا قبول بکنند نمی دانسته اند بعد در جلسه دوم که آقای معاون وزارت فوائد عامه تشریف داشتند و دلایلی را که از برای لزوم ترتیب بودجه اقامه فرمودند و با اکثریت تام این مسئله تصویب شد گویا خودشان با يك نفر دیگر رأی نداشته ۱۶۹ نفری تصویب شد اما آنچه که فرمودند راجع با اداره نمک و سایر آنچه راجع بفوائد عامه است اولاً باید بدانند که عایدی اداره نمک جزء فوائد عامه نیست و اگر بخواهد تصویب کند و از عایدی اداره نمک این مبلغ داده شود این عدم مرکزیت را ثابت می کند برای اینکه باید تمام عایدات مملکت جمع شود در وزارت مالیه و بعد وزارت مالیه قسمت کند برای سایر ادارات نه آنکه هر اداره هر چه دارد خرج کند و الا يك وزارتخانه عایدیش زیاد تر است شاید کفایت مخارج خودش را بکند و يك وزارتخانه مثل وزارت جنگ که هیچ عایدی ندارد نتوانند مخارج خودشان را بدهند و گمان می کنم این ترتیب صحیح نباشد باید هر جائی که عایدی دارد مرکز رجوع شود یعنی بوزارت مالیه تحویل شود و بعد وزارت مالیه مطابق بودجه که بمجلس مقدس تصویب میکنند با مطابق اعتباری که تصویب مجلس میشود تمام وزارتخانه ها قسمت شود (در ضمن بیانات شاهزاده سلیمان میرزا آقای رئیس تشریف بردند و آقای متین السلطنه نایب رئیس بمقام ریاست جلوس نمودند)

حاجی سید ابراهیم - بنده موافقم با کمیسیون ولی دو نکته را لازم است عرض کنم اینکه میفرمائید اگر این جور مخارجات را عقب بیندازید سبب میشود که بودجه کل بمجلس خواهد آمد من اطمینان میدهم که این جور نخواهد بود برای اینکه این ربطی بوزارت مالیه ندارد این راجع بوزارت فوائد عامه است و هر قدر شما این را بتأخیر بیندازید اسباب تعجیل در آمدن بودجه نخواهد شد دیگر اینکه اداره که قانوناً تشکیل شده هیچ صحیح نیست که بکشیم و این اظهار را بکنیم بملازم بنده تصویب نکردنش را مخالف قانون میدانم و عرض میکنم باید اعلام شود که

وزارت مالیه آن مخارج را ندهد و همچنین عایدات وزارتخانه های دیگر را هم باید معین کنند اما اداره نمک آن يك ترتیبی دارد که نمیتواند وزارت مالیه بگیرد و اداره جنگها و معادن هم هنوز راه نیفتاده میماند عتیقات عتیقات هم گویا باندازه هست که زیاد از خرج اجزاء نیست و هیچ باقی نمی آید از این گذشته این اداره وقتیکه اساس اداره او میگذاشت نمایندگان با يك شوقی و يك میلی تصویب میکردند که ما يك اساسه برای معارف میگذرانیم و خیلی اهتمام میکنیم در اینکه این امر مرتب شود یعنی اداره اوقاف در تحت وزارت معارف تاسیس شود و از این راه يك عایدی عاید دولت شود حالا بعد از چندین ماه که تشکیل شده است يك مبلغ وجهی برای حقوق اجزاء نمیدانم چقدر باشد گویا دو ثلث یا نصف باشد میخواهد مجلس رأی بگیرد آقایان معطل میشوند و بجای اینکه رای بدهند گرو میکنند در صورتیکه باید الان این را با کمال اشتیاق بدهند نهایت این است که بعد از گذشتن بودجه در آنجا منظور خواهد شد و گرو کشیدن هیچ تناسب ندارد

معاذ السلطنه - بنده در کمیسیون بودجه مخالف بودم اینجام مخالفت خود را عرض میکنم ما امروز با این ترتیب مالیه و با این عدم انتظاماتی که در ادارات است و این مخارج فوق العاده که در ادارات میشود بملازم مخارجیکه در بعضی جاها که بعضی اشخاص شرارت میکنند برای جلوگیری آنها از برای دولت پیدا میشود لازم میشود که هر عایدی که برای دولت حاضر میشود اول برای نظم و امنیت مملکت صرف شود نه اینکه در موقعیکه انگلیسها يك (نت) مفصلی برای دولت میفرستند که طرف جنوب منشوش است ما تا سه ماه دیگر اگر منظم نشود بعضی مداخلات کرده و امنیت به جنوب خواهیم داد در يك ه چو موقعی مالیه دولت را تصویب کنیم که در بعضی مصارف دیگر صرف شود راست است که قانون اداره اوقاف وضع شده است و باید اجرا شود ولی ما مخصوص این را وضع نکردیم که همین امروز بموقع اجرا بیاید و چنانچه تا امروز اداره اوقاف دائر نشده اگر تا یکسال یا دو سال دیگر هم دائر نشود هیچ اهمیت ندارد چنانچه هزار سال گذشته است دو سال دیگر را هم میتوانیم بگذرانیم و نمیتوانیم تمام مالیات این مملکت را بمصارف اینطور ادارات برسانیم برای اینکه می بینیم که صدا از تمام مملکت بلند است که ادارات غیر منظم است و حکام نمیروند چرا برای اینکه ما پول ندارند اگر پول می داشتید و حکومت فارس را میفرستید و قشون تهیه میکردید هیچ امروز این عنوان نیست که با اساس استقلال مملکت ما بر بخورد بنده میگویم یکدیگر از هر جا که وصول می شود اول باید خرج قشون نمود و قشون را منظم کرد که مملکت را امنیت بدهند بعد باید ادارات را منظم نمود اما اگر امروز بعضی از مخارج برای بعضی از اداراتی که وجودش چندان اهمیت ندارد نکنیم و يك چندی بامنیت مملکت برود از مردم خیلی از ما ممنون خواهند شد و ابتدا دولت

نخواهند شد که چرا اداره اوقاف را مقدم نداشتند راست است که اداره اوقاف چندی است تشکیل شده و چند نفری هم رفته اند آنجا کار کرده و زحمت کشیده اند و آنها هم لابد معاش لازم دارند و ما بد معاش آنها را داد ولی تا این زمانی که کار کرده اند بهر شکلی هست باید یک چیزی بایشان بدهند و بعد این جور ادارات یک چندی توقیف باشد یعنی این قسم اداراتی که امروز برای این مملکت چندان لزومی ندارد باشد تا زمانی که کشور نامنظم شود و مملکت منظم شود و مالیات کاملاً وصول و عاید شود آنوقت مامی توانیم اینطور مخارج را بنمائیم و این ادارات را تشکیل کنیم و اگر امروز غیر از این کارها ما بکنیم و اقامت مثل این است که در یک غفلت خیلی بزرگی هستیم و مردم اگر بما ایراد بگیرند که ما این جور مخارج را تصویب نکرده ایم حق دارند برای این که مردم این مالیات را که میدهند اول امنیت می خواهند بعد سایر چیزها اول باید امنیت را در مملکت آنطور که ممکن است فراهم آورد که تمام مردم آسوده شوند بعد به تشکیل ادارات دیگر از قبیل اداره اوقاف و این قسم مخارج پرداخت و بنده امروز هیچ صلاح نمی دانم که یکدینار تصویب شود که برای این قسم ادارات داده شود ولی مقداری که در این ادارات بوده اند البته باید تصویب شود که یک مقداری بایشان داده شود .

منتصر السلطان - این مسئله که فرمودند تقریباً يك مسئله اساسی است و باید مجلس آنرا حل بکنند باید فهمید که آیا امروزه مایک اداره اوقاف لازم داریم که در امور اوقاف و کارهای متوالی آنها و سایر چیزها رسیدگی کند و صورت آنها و مصرف آنها را معلوم نماید که همه روزه اولیای امور تمام حکام دچار این کار هستند یا لازم نداریم بنده عرض می کنم اگر در واقع ما امروز بگوئیم که اداره اوقاف لازم نداریم پس باید بگوئیم که عدلیه هم لازم نداریم هم چنین بعضی حکام را هم بگوئیم لازم نداریم و حکومت این مملکت به ترتیب قدیم ملوک الطوائفی باشد بجهت اینکه امروز چون صلاح نیست این کارها بکنیم آن کار راه صلاح نیست بکنیم و هم چنین لازم نیست وزارت مالیه اینقدر شبات و ادارات داشته باشد ممکن است دوتا دانه میرزا و دوتا دراز نویسی در آنجا بگذاریم و بگوئیم مثل قدیم دوتا فراس برود و مالیات را وصول بکنند پس کایه دوائر خودمان را برای خاطر یک نفری دوفر از نمایندگان هم بزنیم و بعضی نطفهای هیچ بدهیم که فلان دولت فلان [نت] را داد و فلان آرتکل را برای ما نوشته است و باین خیالات اذهان نمایندگان و موموم مردم را مشوش بکنیم در صورتی که هیچیک از اینها صحت ندارد و باید نمایندگان از راه مقتضیات مملکت ملاحظه وقت را بکنند و به بینند امروزه حوائج ملت تاجه اندازه است و چه اندازه علما و وزرای ما دوجار اشکالات هستند و البته واجب است که ما این ادارات را داشته باشیم دوازده هزار تومان و کسری که مخارج يك اداره است در صورتی که معادل آن

اجزاء آن اداره حقوق دیوانی دارند اینقدر اهمیت ندارد که برای آن مایک اداره قانونی خودمان را توقیف کنیم حال دیگر بسته با اکثریت مجلس است .

نایب رئیس - از نمایندگان محترم خواهشمندم که از موضوع مطلب خارج نشوند و رعایت مخالفان موافق را بکنند بجهت اینکه عده زیادی از نمایندگان اجازه خواسته اند و گمان نمیکنم که باین عده میتوان از این مذاکرات نتیجه گرفت .

آقای میرزا ابراهیم قمی - بنده عرض میکنم يك اداره را که يك وزیر مسئولی تأسیس کرده است و از قراریکه بنده اطلاع دارم مدتتی است یعنی قریب ششماه هست يك اجزائی در آنجا خدمت کرده اند البته باید حقوق بآنها داده شود علاوه بر اینکه مذاکره از بودجه شد بنده یاد دارم که معاون وزارت مالیه در اینجا گفت که بودجه که زودتر از بودجه سایر وزارتخانهها بوزارت مالیه آمد بودجه وزارت علوم بود پس معلوم میشود که وزارت علوم در فرستادن بودجه تصمیمی نکرده است که ما این را بتأخیر بیندازیم و موقوف بآمدن بودجه کل بکنیم و اینکه از اهمیت اوقاف صحبت شد بنده هم آنرا خیلی اهمیت میدهم عرض میکنم این اداره باید تشکیل شود تا اینکه وزارت علوم بتواند از بعضی مصارف آن مصرفی برای تربیت ایتم و آنها که فقیر هستند معین نماید و اینکه اظهار شد مخارج این اداره از عایدی نمک داده شود بنده که رأی ندادم و ممکن هست معین نماید و اینکه را خرج خودش بشمارند و اینکه عدلیه فلاخر اب است به همین جهت است که وزارت مالیه قرار میگذاشت که هر چیزی که در وزارت عدلیه گرفته میشد بصندوق برسد اینطور نباشد .

عز الملک - اگر خوب ملاحظه فرمائید هیچیک از نمایندگان منکر تشکیل ادارات نیست اختلافی که هست در تقدیم و تأخیر تشکیل آنها است و حال بنده عقیده خود را عرض نمیکنم فقط سؤالی از مخیر کمیسیون میکنم که کمیسیون بودجه که تشکیل شد در یکجلسه آن که بنده بودم و بعد استعفا دادم در آن جلسه یکی از آن دوسه فقره که عنوان شد همین مسئله اداره اوقاف بود که با اکثریت رشد و نمیدانم که بعد از رشدن چطور رشد که مجدداً در آنجا کرده شده است و اینکه مخیر کمیسیون فرمودند احساسات مخالف بود و رأی گرفته نشد در صورتیکه در یکجلسه احساسات مخالف باشد چطور میشود در جلسه دیگر در آنخصوص رأی گرفت .

نایب رئیس - شاید در این باب آقای مخیر بخواهند توضیحی بدهند ولی گمان میکنم که در این باب در راپورت هم قید شده است که در کمیسیون رای گرفته شد .

دکتر اسمعیل خان - در موضوع اهمیت اداره اوقاف گمان میکنم تمام نمایندگان شریکند در اینکه اهمیت داشته است که تأسیس شده است ولی آقای معاضد السلطنه صحبتی که کردند غیر از آن بود که آقای منتصر السلطان خواستند دفاع کنند ایشان اظهار کردند که وقتیکه در يك مملکتی آشوب است و امور آن بحیثاً جریان ندارد بتأخیر بیندازیم ایشان نگفتند که عدلیه با فلان اداره را توقیف کنند مقصودشان این بود که وقتی مملکت ما این حال را دارد باید فکر کارهای الاهم فلاله را کرد و البته وقتیکه اداره

جزئی راهم تصویب کرد در هر حال این اداره فایده اش پیش از ضررش است و اگر يك همچو اداره دائر بشود گمان میکنم که يك راه عایدی فوق العاده برای مملکت و مردم بشود و بعقیده بنده این است این اداره یکی از لوازم اداره مالیه است و لازم است که باشد و اگر نباشد کارش با سایر ادارات خواهد شد و اسباب يك گفتگویی بر معنی خواهد شد که هیچ نمیشود آنرا تصور کرد و بنده به عقیده خودم آنرا تصویب نمیکنم یا اینکه اگر میفرمائید مثل سابق یک نفر منشی در یکی از اطافهای مدرسه دارالفنون بنشیند و جواب کافذهای مردم را بنویسد آنهم يك مطلبی است در صورتیکه آن کارهایی که برای اداره اوقاف معین شده است هر روز از صبح تا شام چنانچه عرض شده مشغولند و تمام نمیشود و باین ترتیب دیگر گمان نمیکنم که متضی باشد که بگویند این چند مامور يك حقوقی بآنها بدهند و بر روند برای اینکه زحمت و اشکالاتی که هست انشاء الله رفع خواهد شد و این اداره هم بعد از چندی يك عایدی پیدا خواهد کرد و اگر بنا بشود که بکلی این اداره نباشد چنانچه عرض کردم يك زحمتی بر سایر زحمتها افزوده خواهد شد حال دیگر اختیار با آقایان است .

آقای میرزا رضی قلیخان - سؤالی را که آقای عز الملک فرمودند بنده اول لازم است جواب ایشان را عرض کنم روز اولی که در این خصوص در کمیسیون مذاکره شد فقط يك لایحه بود بدون اینکه توضیحی در مراتب آن داده باشند و آن روز اکثریت حضار و ایشان بر این شد که این مسئله توقیف باشد و در زمانی که آقای معاون وزارت اوقاف حاضر شدند و خواستند در این باب توضیحات بدهند اول در کمیسیون مذاکره شد که آیا باید باین اظهارات گوش بدهیم یا اینکه بهمان رأی سابق که داده شد باید اکتفا کرد اکثر اعضاء کمیسیون رأیشان بر این بود که باید در ثانی در آن مذاکره بشود برای اینکه فرض از مصلحت و تربیت شوری این است که اگر مطلبی پوشیده شده باشد یا کسی ملفت نشده باشد در ثانی مذاکره بکنند و اگر برای کمیسیون رأی نمانی پیدا شد اظهار کنند نه اینکه مستبد بشود بهمان رأی که در مرتبه اول داده است این بود که بعد از اخذ رأی داخل مذاکره آن شدند و بواسطه توضیحاتیکه آقای معاون دادند اکثریت کمیسیون قانع شد و رأی داد باین راپورتی که فعلاً بمجلس کرده است و اما از باب اصل مطلب بنده کاملاً همراهم با آقای معاضد السلطنه ولی این يك مطلب اساسی است که نمیشود آنرا به اداره اوقاف طرف نسبت کرد بجهت اینکه مجلس تصویب کرد اداره اوقاف را و بعد هم سؤالی شد که در فلان مقدمه اقدام نکردند پس معلوم میشود که باید این اداره باشد تا اینکه بتواند اقدامات نماید اما این که تمام این ادارات اصلاح شود این خیلی حرف صحیحی است ولی راهش این نیست که ما امروز مذاکره نکنیم راهش این است که چه کنیم در آمدن بودجه و بعد از اینکه بوجه رسیدیم در کمیسیون و هم در مجلس نظر دقیق بشود و اگر يك اداره وجودش لازم نیست مخارجش را به زنده آنوقت که مخارج آنرا تصویب نکردند معنیش این است که این اداره را نمیخواهیم و باید توقیف

معاون وزارت علوم - مطالبی را که آقای معاضد السلطنه فرمودند صحیح است و تمام آنها مطالبی است که گمان نمیکنم کسی در آنها حرفی داشته باشد ولیکن در این مورد بخصوص اهمیت اوقاف و امنیت مملکت را بیش هم گذاشتن خیلی بنظر بنده دور میآید بنده گمان نمیکنم که آقایان این دو هزار تومان را بگذارند پیش منقعت مملکت که از چیزهایی است که طرف توجه تمام اولیای دولت و ملت است همه کارها را نمیشود مربوط بدهم و راجع يك دیگر کرده بعضی از کارها هست که اگر بخواهیم آنها را هم مثل سایر کارها بحال خود بگذاریم شاید تا اندازه اسباب زحمت شود و از آنها یکی همین مسئله اوقاف است اغلب آقایان میدانند که اغلب مردم داخل در این مذاکره هستند مسئله اوقاف يك یا دو نوبت مذاکرات مملکتی است و هر روز شخصی از خارج و داخل باین مسئله رجوع میکنند و باید يك اداره باشد که افلا يك جواب مسکتی بآنها بدهد و اینکه میفرمایند این راه هم جزء اداره معارف بکنید بنده نفهمیدم بچه نظری فرمودند اگر مقصودشان این است که این اداره در ضمن کار خودش کار اداره اوقاف را بکنند که این هیچ صورت امکان پذیر ندارد بجهت اینکه چند نفری که الان در این اداره اوقاف هستند شب و روز مشغولند و معذک نمیتوانند از عهده اظهارات و دعواهای مردم بر آیند و اگر مقصود این است که بکلی این اداره نباشد آنهم يك مطلبی است ولی گمان میکنم که موقع بآن شدت هم نباشد که نشود این

شود و تا آن روزیکه بوده است مخارج آنرا بدهند و هم چنین اگر در یکی از این ادارات مخارج زیادی دیدند آن زیادی را قلم بگیرند این معنیش این است که باید اینطور اصلاح شود پس اینکار معلوم میشود يك موقع صحیحی دارد هر وقت که موقع آن رسید باید این اقدام بشود در مسئله این اداره و سایر ادارات هیچ فرقی نیست مگر اینکه همانطور که گفته شد سایر ادارات بودجه موقتی آنها گذشته و تا بحال مطابق همان بودجه هابه آنها داده میشود تا اینکه بودجه شان از مجلس بگذرد ولی این اداره بواسطه اینکه در ابتدای سال تشکیل شده بودجه موقتی نداشته که گذشتن بودجه امساله مطابق آن وزارت مالیه حقوق اجزاء آن را بدهد و این اداراتی هم که جدیداً تشکیل شده و بعضی از آن ها از خودشان دخل دارند از قبیل اداره نمک و یکی هم همین اداره است که قانون اداره نمک و یکی همین اداره است که قانون آن از مجلس گذشته است و البته هر يك از این ادارات عایدات آنها بوزارت مالیه می رود و وزارت مالیه مخارج آنها را حواله میکنند که میگیرند و اگر ما بخواهیم بگوئیم هر اداره از عایدی خود مخارج نماید اینطور صحیحی نیست برای این که علاوه بر اینکه بعضی ادارات هست که عایدات آن ها کم است مخالف سرگرفت است مالیه هر چه هست باید بوزارت مالیه برسد و وزارت مالیه مخارج ادارات را بدهد پس در این صورت گمان میکنم که این راپورت هیچ مخالفتی با آنچه در سایر ادارات آمده است ندارد و هر قدر هم کمیسیون و مجلس مخارج آنرا کسر کند از دوهزار تومان کمتر نخواهد شد و در هر حال این دوهزار تومان را باید تصویب کند .

ناصر الاسلام - اولاً این دلیلی که اقامه میکنند آقایان بر رفرم اداره اوقاف این است که قانون این اداره از مجلس گذشته است و در سابق این را بودجه موقتی میگفتند حالا اعتبار میگویند و يك اسم دیگری برای او اتخاذ کرده اند در صورتی که قوانینی که از مجلس سابق و در این دوره گذشته است اگر بنا بشود که مطابق آن ادارات تأسیس شود خوب است آقایان یک قدری متوجه شوند به قانون تشکیل ایات و ولایات که اگر مطابق آن ادارات تماماً تشکیل شود چندان برابر مالیه این مملکت هم کفاف نمیکند و مکنذا قانون بلدی و سایر قوانینی که از مجلس گذشته است حالا اگر یکی از نمایندگان بگوید که ما این مبلغ را برای اداره اوقاف نمی توانیم تصویب کنیم يك سوء تفاهمی خواهد شد نمی دانم از روی تمهیدات یا عدم تمهید میگویند اداره اوقاف را روی اهمیتی که دارد در دائره اش اینقدر وسعت دارد که حد و حصر ندارد و اگر تا این اندازه آشکار و معلوم است چگونه می شود يك نماینده آن را تصویب نکند که این اداره اداره نشود و بعد از آن مجلس گذشته است و اگر کسی بگوید وزارت معارف از آن ادارات خیلی مهم است و اداره ای است که مقدم بر سایر ادارات و هنوز يك قانون و يك نظامنامه از این وزارت خانه برای مدارس بیرون نیامده است فوراً باید محل ترمش شود و یکی از نمایندگان اعتراض کنند که پس باید عدلیه را موقوف کنیم ادارات وزارت مالیه را برهم بزنیم و بجای آنها دوتا دراز نویسی بگذاریم در صورتیکه بدبختانه بقول آقای منتصر السلطان آن دراز نویسا را که برداشتیم و این کوتاه

نویس ها را بجای آنها گذاشتیم نتیجه جز زیاد کردن میز و صندلی از آنها ندیدیم و بنده متوجه می کنم نظر آقایان نمایندگان را به بیانات آقای دکتر اسمعیل خان و رفع شبهه میکنم از اذهان نمایندگان که هیچوقت هیچ يك از نمایندگان هیچ شخصی با هیچیک از این ادارات ندارد آیا هیچ نظر مبارکتان هست که مکرر هیئت وزراء آمدند این جا و خرج دولت را بطریق اختصار با گفتند حالا باز ما این جا بنشینیم و بگوئیم که فلان اداره اهمیت دارد و باید فلان مبلغ را برای او تصویب کرد در صورتیکه بنده نمی دانم از تشکیل آن چه نتیجه دیده ایم چنانچه من یاد هست که در کمیسیون بت نطق آتشینی از شاهزاده سلیمان میرزا در همین خصوص شد و از کابینه که تغییر کرد و کابینه جدید تشکیل شد عدله نظریکه نمایندگان داشتند از این کابینه جدید اصلاح همین ادارات بود و در آخر عرض خودم مخصوصاً تکرار می کنم که هیچ يك از نمایندگان منکر این نیست که باید اداره اوقاف تأسیس شود و بودجه برایش معین شود ولی عرض می کنم که مادامیکه همین نشود عایدات ما چقدر است نمی توانیم در این چیزها رای بدهیم باید جدا از هیئت وزراء خواست که بودجه کل را زودتر بمجلس پیشنهاد کنند تا اینکه مجلس بتواند بتکالیف و وظایف خود رفته کند .

نایب رئیس - مجدداً یاد آوری میکنم که موضوع مذاکره دادن اعتبار دوهزار تومان است بداره اوقاف آقایان در این خصوص اگر اظهاری دارند بفرمایند .

آقای شیخ رضا - این مقام از چند جهت ممکن است جای گفتگو بشود چنانچه شده است یکی از این اصلاح این نباشد این نمی شود بجهت این که چنانچه گفته شد چون قانونش از مجلس گذشته است و اهمیتی معلوم است پیش کسانی که مطالعه بحال اوقاف این مملکت که چطور خورده می شد و تلف میشد معلوم است آنهائیکه عالمند بحال اوقاف این مملکت ضد این اداره نخواهد بود مگر آن کسانی که خودشان داشته اند و می خوردند یا این که طرفدار خورنده ها می باشند و الا این اداره خیلی خیلی اهمیت دارد و این که آقا اظهار کردند که ممکن است این در ضمن يك اداره دیگر باشد این تقریباً در بسیاری از ممالک خودش يك وزارت خانه است در يك وزارتخانه که وزارت خانه چیده است در يك وزارتخانه که وزارت خانه چیده است و وزارت معارف و وزارت اوقاف باشد و هر يك از اینها باید يك وزارت خانه و ادارات داشته باشد حالا شما باید شکر کنید که در يك وزارت خانه چیده است و این تخفیف است خیلی خیلی هم تخفیف است و الا باید اوقاف خودش يك وزارت خانه مستقلة باشد همین طور وزارت فوائد عامه و علوم پس شما يك وزارت خانه دارید در مقابل این سه وزارتخانه و این که این اداره تأسیس شده است بنا بر اهمیتی است که دارد و این که گفته می شود باید بعد از آمدن بودجه بمجلس و این جور مخارج تصویب شود این مطلب معلوم است پیش همه که

دولت ایران يك كتابچه دخل و خرج منظمی از آن وقت که این دولت دولت بوده است نداشته است و آنقدری هم که داشته است در ایام هرج و مرج که مدتی است این مملکت دچار آن بوده است یعنی آن او قاتیکه سلاطین ما این مملکت را خراب کردند آن کتابچه بی ترتیبی را هم که داشت از بین رفت و آن ترتیب بی ترتیبی هم خراب شد حالا در همچو مملکتی این مخارجی که برای وزارتخانه ها و دوائر دولتی باید داده شود ما میگوئیم که باید بعد از آن مدت کتابچه کل عایدات و مخارج مملکت تصویب شود این خیلی غیر صحیح است برای اینکه کتابچه دخل و خرج مملکت از آن يك پارچه نیست که در خم رنگرزی بیندازند فوری بیرون بیاورند يك همچو چیزی را که خیلی اهمیت دارد و شش هفت ماه قبل در فکرش نبوده اند مگر اینکه در این سه چهار ماهه در صدد آوردن آن برآمدند و اینجا چند مرتبه گفته شد که از چند وزارتخانه بودجه بوزارت مالیه آمده است که در آنجا بودجه کل تشکیل شود و بیاید بمجلس شما میخواهید باین زودی بیاید مجلس تا اینکه شما بعضی مخارج را برای بعضی از چیزهایی که لازم است تصویب کنید این خیلی غیر صحیح است چنانچه بکرات صحبت شده است چنانچه وزیر امور خارجه آمد و از برای مأمورینی که میخواست بخارجه بفرستد مخارج حرکت و مسافرت خواست شما اظهار نکردید که تصویب نمی کنیم برای اینکه امور کتابچه دخل و خرج مملکتی نیامده است برای اینکه اینکار خیلی غیر صحیح بود مثل این بود که حا کمی برای کاشان بفرستید و بگوئید برای او مخارجی تعیین نمی کنیم تا بودجه دخل و خرج مملکتی بیاید حالا قطع نظر از این مطالب کرده بنده يك قدری تبییض هم در کارها مشاهده می کنم بجهة اینکه چند مرتبه در همین مجلس درباره مجاهدینی که بودند يك فقره ۱۲ هزار تومان تصویب شد و هیچ نگفتید که کتابچه دخل و خرج مملکتی باید بیاید و يك دفعه هم [۳۸] هزار تومان تصویب کردید و يك نفر نکفت باید کتابچه دخل و خرج بیاید يك وقت دیگری هم چهل هزار یاسی هزار تصویب کردید

آدینه محمدخان - در حق کی .
آقاشیخ رضا - عرض کردم در حق مجاهدین **آدینه محمدخان -** همینطور باسم بگوئید که بدانیم .

آقاشیخ رضا - آن چهل هزار یاسی هزار تومان را تصویب کردید و هیچ نگفتید که نباید تصویب شود تا بودجه بیاید غیر از این هم چند فقره دیگر از برای شیخ هادی ها و هلی ها بفلان خان و بفلان الدوله و تقریباً برای بعضی ذوی العقوقی که هیچ حق نداشتند برای آنها تصویب کردید و نگفتید باید بودجه بیاید پس چطور شده است که درباره همچو اداره که دیر روز قانونش را از مجلس گذرانده ایم و در نظر داریم که این اداره اهمیت فوق العاده دارد اینطور مذاکرات چند جلسه است می کنیم یکی می گوید اصلاً این اداره نباشد یکی میگوید باید اول کتابچه دخل و خرج مملکتی بیاید

که ما ببینیم آنوقت این رارای بدهیم یکی میگوید باید تقدیم و تأخیر شود یعنی بعضی از چیزها را پیش و بعضی چیزها را عقب بیندازیم مثلاً آقای معاضد السلطنه اظهار کردند [گفتند خارج از موضوع است]

نایب رئیس - موضوع مذاکره این دو هزار تومان است در اینخصوص مذاکره بفرمائید .

آقاشیخ رضا - اینجا يك اظهاری شده است که بنده باید جواب بدهم خارج از موضوع نمیشوم آقای معاضد السلطنه اظهار کرده اند که امنیت مملکت با فلان بهمدان است فلان حاکم که ندارد بجهة اینکه دولت انگلیس پیشنهادی کرده است با استقلال ما بر میخورد (باز اظهار کردند خارج از موضوع است)

آقا شیخ رضا - بنده يك چند کلمه لازم میدانم که عرض کنم و بگذرم اول اینکه ملت ایران به تمام اهل عالم شناسانید خود را که يك ملت و يك مردم نجیبی هستند برای این که در این مدت این نقاطی که خیلی اهمیت دارد دچار انقلاب بود هیچ حرکت فوق العاده و شورش نکرده است .

نایب رئیس - استدعا میکنم از موضوع خارج نشوید .

آقا شیخ رضا - خارج از موضوع نیست اینجا میگویند تا پشت دروازه امنیت نداریم و اغتشاش است بنده نمیتوانم بشنوم و ساکت بنشینم . در سایر ممالک متمدنه در مملکتی که امروزه متمدن تر از سایر ممالک است بردارید روزنامه آنرا بخوانید و به بینید چه هرج و مرج ها در آنجا میشود و هیچکس نمیگوید امنیت در آنجا نیست يك پیشنهادی شده است و الحمدلله دولت ما هم جواب آن را داده است و او را متقاعد کرده است و گفته است که بشجارت انگلیس صدمه نقدا وارد نشده است و تقریباً این پیشنهادهایی که میشود مثل بعضی از حرف هائی است که از خودمان صدا در میآید که چرا در فلان جا کلاه از فلان کس برداشته اند یا اینکه در فلانجا فلان کس را لغت کرده اند در زمان ناصر . الدین شاه که آن زمان را شما ها امنیت دار تر تمام اوقات این مملکتی میدانستید چه طور بود که آنوقت هزارها مردم کشته میشد هزارها مردم را لغت میگردید هر ماه در يك نقطه پست را میزدند و با این تفصیل هرگز کسی نمیکفت مملکت شلوغ است یا امنیت ندارد امروزه آن کسانی که دسانند و میخواهند این مملکت را بیاد بدهند این حرفها را در میآورند و الا شمار جوع کنید بروزنامه های خارجه به بینید آنها در چه حالند آنوقت به بینید امنیت در مملکت شما برقرار است یا آنجا ها پس آن پیشنهاد ها هم مثل این حرفهای دسانین داخل ما است و باین جهت بنده رد و تکذیب میکنم آن اظهاری را که میگویند مملکت شلوغ است ابداً همچو چیزی نیست اگر يك نایب حسین حالا هست در عهد ناصر الدین شاهده نایب حسین بود که تاراج میکردند و خیلی خرابی ها میشد حالا يك نایب حسین است در يك

نقطه ولی آنوقت در هر نقطه ده نایب حسین بود از این میگذریم و یکی اینکه . . . تقریباً عریض بنده تمام شد

سلیمان میرزا - اگر عده برای اخذ رای کافی است خوب است وقت مجلس را بی جهت نگذرانیم چیز دیگری هم در دستور هست که قانون ثبت اسناد باشد آنرا بخوانیم .

معاضد السلطنه - اجازه بفرمائید بنده در عریض خودم توضیحی عرض کنم

نایب رئیس - این توضیحاتی را که میخواهید بفرمائید از سوعتفاهمی است که در نطق خودتان شده است .

معاضد السلطنه - بلی راجع بعریض خودم است - اینجا آقای آقاشیخ رضا فرمودند کسانی که منکر این اداره اند اشخاصی هستند که موقوفه داشتند و میخورند یا اینکه کسان ایشان موقوفه دارند بنده خودم شخصا در تمام ایران هیچ موقوفه ندارم و اقوام من هم هیچ موقوفه ندارند و عریض بنده تمام برای ملاحظه صرفه و صلاح امروزه مملکت بود و باز هم میگویم در مقام رای هم رای نخواهم داد یکی هم در باب امنیت است بنده نگفتم امنیت در مملکت نیست چنانچه در نطق من اینجا نوشته شده است و در روزنامه خواهید خواند بنده هیچ نگفتم امنیت نیست گفتم اغلب جاها حاکم ندارد و برای بعضی جاها اردو لازم است که بفرستند و برای فرستادن اردو پول لازم است و گفتم بعضی اشرار در بعضی جاها هستند و خیال شرارت دارند باید اردو برود آنها را گوشمال بدهند که نتوانند تخطی کنند بنده این را گفتم نگفتم که ایران منظم نیست و خیلی اغتشاش است و یا آن پیشنهادی را که میدهند برای امنیت نداشتن مملکت است بنده میگویم باید ولایات را منظم کرد باید قشون را منظم کرد که بهر نقطه برود امنیت زیاد میشود باید مالیات ترتیبش مرتب شود بنده گفتم تمام زارعین و فلاحین ما باید در رفاهیت و آسودگی باشند و دیگر اینکه آقای منتصر السلطان گفتند که خوب است ما مسئله ملوک الطوائفی را تعقیب کنیم بنده هیچك از اینها نگفتم بنده با اینکه اداره عدلیه هزار گونه کارها کرده اند و اگر ما مفتش مغفی می داشتیم که بتمام معاش و زندگانی مردم نفتش میکرد و مخارج آنها را میدید آنوقت ملت بیچاره میفهمید مردم میدانستند که اشخاصی که خیانت کرده کبها هستند هیچ نگفتم که عدلیه لازم نداریم و مملکت باید هرج و مرج و صاحب حکومت ملوک الطوائفی باشد خیالات بنده همیشه طرفداری مرکزیت حکومت بوده است و تا زمانیکه میبینم عقیده ام این است که حکومت باید مرکزیت داشته باشد و هیچوقت حامی حکومت ملوک الطوائفی و سایر حکومتها نبوده ام و عرض میکنم که حکومت ایران باید مرکزیت داشته باشد و تمام قوا باید در تهران جمع باشد و از تهران بسایر نقاط قوا فرستاده شود بنده نگفتم که عدلیه باید بسته شود عدلیه روح مملکت است البته باید عدلیه منظم باشد و در

تمام اجزاء ادارات آن باید اصلاحات کنند که مردم بتوانند زندگانی کنند و در باب وزارت مالیه بنده هیچک از وزارت خانه ها را نگفتم باید بست یا اینکه این اداره را باید بست و بکلی موقوف کرد گفتم که میتوان تشکیل بعضی از اداراتی که فعلاً لزومی ندارد بتأخیر انداخت و هر قدر بتوانند پول تهیه کنید باید بقشون بدهید و قشون بولایات بفرستید که آسایش عمومیه را فراهم نمایند بنده این حرف را نزد و هیچ وقت بر خلاف این نبودم که باید امنیت نباشد یا اینکه حکومت ملوک الطوائفی باشد.

سلیمان میرزا - بنده باز پیشنهاد می کنم که اگر عده برای اخذ رأی کافی نیست و باید معطل شویم دستور قسمت دیگری هم دارد که رأی لازم ندارد و این گفتگو ها هم غالباً خارج از موضوع است.

نایب رئیس - چون عده کافی نخواهد بود برای اخذ رأی پس در این صورت آقای آدینه محمدخان يك پیشنهادی کرده اند که میخوانیم و بعد اگر عده برای اخذ رأی کافی شد باز شروع مذاکرات می کنیم و رأی میگیریم والا داخل جزه دیگر دستور میشویم.

(شروع بشود در بقیه لایحه قانون ثبت اسناد شده مواد ۱۲۰ و ۱۲۱ و ۱۲۲ و ۱۲۳ و ۱۲۴ و فصل هشتم لایحه وزیر مطابق مواد ۵۶ و ۵۷ و ۵۸ و ۵۹ و ۶۰ راپورت کمیسیون قرائت شد مذاکرات لازمه و شور اول در آن بعمل آمد . در ضمن شور در فصل دهم راجع باشخصیکه ثبت رساندن اسناد را در اداره ثبت مطالعه آقای مشیرالدوله اظهار نمود که چون کلیه این قانون اجباری است یعنی اسناد را در این اداره ثبت نمودن اجباری نیست اگر این فصل را جزء آن نکنیم بهتر است برای این که اجباری نمی شود و مردم بهتر بفوائد آن بر میخورند و از روی رضا و رغبت اسناد خودشانرا میاورند ثبت می کنند و اگر اجباری کنیم این يك مالیاتی می شود و مردم هم شاید آنطوریکه باید اقبال نکنند باین جهت بنده پیشنهاد می کنم که این فصل بکلی از این قانون حذف و برداشته شود آقای شیخ ابراهیم زنجانی مخبر کمیسیون اظهارات ایشانرا تا اینجایم نموده تقاضا نمود که این فصل بکلی حذف شود باین جهت شروع بشود در سایر مواد از فصل ۱۱ و ۱۲ گردید مواد ۱۳۰ و ۱۳۱ و ۱۳۲ لایحه وزیر مطابق ماده ۶۴ راپورت کمیسیون و نیز مواد ۱۳۳ و ۱۳۴ و ۱۳۵ و ۱۳۶ آن مطابق مواد ۶۷ و ۶۸ و ۶۹ و ۷۰ راپورت با ماده الحاقیه ۷۱ که آخر قانون است قرائت و نیز مذاکرات لازمه و شور اول در آن بعمل آمد پس از آن صورت تعرفه از قرار پیشنهاد وزیر قرائت شد .)

آقا شیخ ابراهیم - این صورت تعرفه خیلی ناقص است و خیلی مذاکرات لازم دارد بواسطه این که از برای اظهارات از برای قطع نامها و غیره چیزی در آن ذکر شده این باید بکمیسیون رجوع

شود که در آن نظریات شده فائماً بمجلس بیاید (بعضی اظهار نمودند که مناسب این کار کمیسیون قوانین مالیه است باین واسطه رجوع شد که با ملاحظاتی کمیسیون عدلیه و قوانین مالیه بمجلس پیشنهاد شود .)

نایب رئیس - دستور جلسه آتی بقیه دستور امروز خواهد بود آقای وکیل التجار در موقع خواندن دستور اجازه خواسته بودند که يك توضیحی در خصوص راپورت کمیسیون نفتیش مالیه بدهند و آقای رئیس يك یادداشتی کرده اند که ممکن است در آخر مجلس اجازه داده شود باین جهت می توانند اگر توضیحاتی دارند حالا خودشان بفرمایند .

وکیل التجار - عرض میکنم در مسئله نفتیش که پررور راپورت مختصری خوانده شد یکی دو نکته است که تا معلوم نشود تکلیف کمیسیون معلوم نخواهد شد و نمی تواند کار بکند یکی از آنها این است که حالا بنده ترتیب محاسبات و غیر ذالک را عرض نمیکنم که دفاتر محاسبات صحیح است یا صحیح نیست ولی مختصراً عرض می کنم که اغلب حسابها هیچ در دفتر ثبت نشده است حتی بعضی معاملات و حسابها نیکه از اول دولت جدید در خود مرکز شده است در دفتر نیست و یکی دیگر می خواهم بدانم پس از آنکه ما داخل نفتیش شدیم و راپورت نفتیش خودمانرا دادیم نتیجه خواهد بخشید یا خیر بنده می ترسم که بعد از زحمات و اشکالاتی که وارد می شود برای ما بالاخره هیچ نتیجه حاصل نشود برای اینکه اشتباهاتیکه از اول دولت جدید شده است و آن اشتباهات یا خطا یا عمد این چیزهایی است که شده است مثلاً حقوق بیکی تومانی بکفران داده شده است و بیکی ۵ هزار داده اند از همین قبیل اشتباه کاریهایی که می کردند می خواهم بدانم پس از آنکه اینها را معلوم و مدلل کردیم و ثابت شد تقلبات آنها آن وقت تکلیف مجازات آنها را تعیین خواهند کرد و نتیجه خواهند برد یا اینکه غیر از اینکه مدتی وقت تلف کرده باشیم و يك عده را با خودمان طرف کرده باشیم هیچ نتیجه نخواهیم برد در صورتی که تمام جزئیات نفتیش راجع بهمین مسئله می شود که اگر مجلس شورای ملی جداً نتیجه این زحمات را بالاخره خواهد گرفت که اگر پولی بغير مصرف داده شده است مؤاخذنه خواهند کرد و همین پولرا خواهند گرفت آنوقت ممکن است کمیسیون نفتیش زحمات خودش را بکشد و نتیجه اش را ببرد در این صورت امیدواریم که خیلی فائده داشته باشد و اگر نتیجه نگیریم بلکه اسباب این بشود که مثل سابق مورد تعرضات بشویم و باز يك جمعی اسباب رنجششان بشود و بگویند که چرا این زحماترا کشیدیم ثمری ندارد این يك مسئله است مسئله دیگر در باب خیلی محاسبات دیگر گمان می کنم خیلی کار است و بنده بیکه نداری هم از کمیسیون سابق دفاع میکنم که علت اینکه اول بشعبه اهانه وارد شدند این بود که وقتیکه اینها وارد شدند و نفتیش کردند دیدند که اول پولی که

وارد وزارت مالیه شده بود پول اهانه بود این بود که اول بانجا رجوع کردند خیلی محاسبات دیگر هست که ما وقتی که رجوع میکنیم می بینیم در دفتر ثبت شده است و اگر این يك رشته اداره باشد البته تکلیف ماست که برویم نفتیش خودمان را بکنیم ولی بنده یکی از نمایندگان هستم نمی توانم قبول کنم که یک نفر یا دو نفر از نمایندگان يك اداره مالیه را اداره کند یا اینکه يك شعبه مالیه را اداره کند و از يك طرف هم نماینده مجلس باشد و بنده خیلی تمجید میکنم آقای صدیق حضرت را که با آن که مداخله نداشتند چون اداره کار داشته استعفا دادند و اینجا جداً تکلیف میکنم بمجلس شورای ملی و آن روز هم استعفا کردم که این ترتیب را خاتمه بدهند یکی از نکات کار های ما این است که در حرفهای خودمان هیچ اهمیت نمی دهیم هر قدر حرف مهم زده شود مهمل میگذاریم و عقب او گرفته نمی شود بنده نمیگویم هیچ نماینده نرود بوزارتخانه برود ولی برای کاری که خودش دارد نه اینکه مداخله کند در امور يك وزارتخانه و الا یک نفر نباید هم وکیل باشد و هم يك رشته یادورشته یا پنج رشته کار وزارت خانه ها را اداره کند و هر کس این حال را دارد و بنده خدماتش را هم خیلی تمجید میکنم ولی این خدمت را کسی قبول میکند که وکالت نداشته باشد و اگر هم وکیل است از وکالت استعفا بدهد برود رسماً بنده این را تقاضا میکنم و میگویم هر کس می خواهد در ادارات وزارت خانه ها مداخله نماید یا از وکالت استعفا بدهد یا از آن کارها نیکه دارد استعفا کند .

نایب رئیس - فرمایشات آقای وکیل التجار صحیح است و فقط باید گفت مادامیکه استعفا نامه آقای صدیق حضرت خوانده نشده نمی توان ایشان را مستعفی دانست (مجلس بکساعت از شب گذشته ختم گردید .)

جلسه ۱۶۹
صورت مشروح روزیکشنبه ۲۶
شهر شوال المکرم ۱۳۲۸
 مجلس دو ساعت قبل از غروب آفتاب در محفل ریاست آقای ذکاءالملک تشکیل شد .
 صورت مجلس روزشنبه (۲۵) را معاضدالملک قرائت نمودند .
 غائبین جلسه قبل : آقایان قوام الاسلام ، نویری ، حاجی میرزا آقا ، صدیق حضرت ، آقا سید محمد رضا ، آقا سید علی آقا بدون اجازه ، آقا مشیرالدوله باعذر ، آقای کزازی با اجازه غائب بودند آقایان سردار اسعد ، صنیع الدوله ، آقا شیخ محمد حسین یزدی ، معتمدالتجار ، معین الرعایا ، دهخدا بوقت مقرر حاضر نشده اند ، آقایان حاج مصدق الممالک ، حاج میرزا زین العابدین مریم بودند .
رئیس - در باب صورت مجلس اگر ملاحظه هست بفرمایند .
وکیل التجار - بنده میخواستم عرض کنم که عرایض بنده دیروز فقط تقاضای همراهی نبود بنده عرض کردم که مجلس جداً باید اظهار همراهی کند که بعد از نفتیش وقتی که معلوم شد کسی در